

Olvasóinkhoz!

Bizonyára meglepődnek olvasóink, hogy mai számunkban nem találják a szokásos heti rádió- és tévéújsórt. Szerkesztőségünk úgy döntött — több olvasónk biztatására is —, hogy ezentúl pénteki lapunk negyedik oldalát más, közérdekű témák közlésére használja föl. Előfizetőinket és a Délmagyarország vásárlóit, úgy érezzük, nem károsítjuk ezzel, hiszen minden nap adunk tájékoztatást a már javított, friss műsorokról. Szinte minden sajtóorgánumban le foglalt egy-egy oldalt a heti rádió- és tévéprogram. A felmérések szerint csaknem minden család rendszeresen olvas hetilapokat is, és egymillió példányszámban jelennek meg az RTV-újság. Így arra is van bőven lehetőség, hogy akit érdekel, napokkal előbb tájékozzék a későbbi adások időpontjáról.

A moszkvai metró

A moszkvai metró első vonalát 1935-ben adták át. Ma 163,3 kilométer hosszúságú útvonal a 103 állomása van. Naponta több millió utas közlekedik rajta. Ünnepek előtt a két metrószerevény mintegy hétmillió embert szállítanak.

A szerelvények sebessége óránként 90 kilométer, és a vonatok a napszaktól függetlenül 80 másodpercenként, illetve 2 percenként közlekednek. A technikai korszerűsítések következtében az egyes vonalak szállítási képessége az utóbbi öt év alatt 26 százalékkal növekedett. Korábban a szerelvények 3–4 kocsiából álltak, most hétből, és nem 5 perces időközönként járnak, mint az üzembeli helyezés első éveiben.

A vezető rendelkezésére áll a számítástechnika, a telemechanika és az elektronika. Létrejött a komplex vezérlés. A vonat néha előforduló késése esetén a

számítógép utasítást ad a megfelelő sebességnövelésre. A szerelvény állomásra érkezéskor a fékezőprogram lép működésbe, amely 1,5 méteres pontossággal biztosítja a megállást. Az állomáson való tartózkodás idejét is számítógép irányítja, amely ügyel a biztonságos közlekedésre is.

Tervebe vették a mozgójárdás gyalogos aluljárók létesítését. Elkészül a metró mikroklímájának automatikus irányítási rendszere, vagyis a levegő hőmérsékletének, nedvességének és tisztaságának ellenőrzése.

A moszkvai metró egyik vonalán csúcspolgalmi időben 45 pár vonat jár óránként. Ez a világ legnagyobb intenzitású vonatközlekedése. 1980-ig Moszkvában még 34 kilométer hosszú földalatti útvonalat és 20 állomást nyitnak meg.

A metró lehetővé teszi, hogy minden moszkvai lakos évente 240 órát takarítson meg az utazásnál. (APN)

Felgyújtották saját házukat

Előkerült a zelenei dráma jegyzőkönyve

Érdekes események hiteles jegyzőkönyvét találta meg a Nógrád megyei Levéltárban a Nógrád vármegyei közgyűlés jegyzőkönyvei között dr. Horváth István történész. Eszerint a Losonctól mintegy 50 kilométerrel északra fekvő szlováklakta kisközség — Zelene — jobbágiai 1824 nyarán megelégtettek Tihanyi Ferenc földbirtokos tisztartójának kegyetlenségét, s az amúgy is terhes úrbéri szolgáltatások mértéktelen növekedését. Esküt tettek, az eskü szövegét leírták a nótáriussal, s a község lédámba zárták. Az állt ebben az esküben, hogy amennyiben az uraság és a tisztartója nem csökkenti a robotot, a dézsmát, s más jogtalanul felvett adókat, a község jobbágiai megtagadják mindennemű munkát, s elvándorolnak még a falu tájékára is.

A tisztartó persze nem változott, a robot se lett kevesebb, az adó sem csökkent. A jobbágycsapat 1825. március 1-én az elköltözésre készülve felgyújtották saját házukat, s bár az idő megérett a tavaszi vetésre, senki sem mozdult a földek irányába.

A zendülés hírére Zelenén termett az akkori Nógrád vármegye úgyszólván egész tevékenysége, hogy előbb szép szóval, majd fenyegetéssel észretérítsék a zelenei jobbágyokat. Sem ez, sem amaz nem vezetett eredményre, ezért a katonaságnak üzenetek.

A katonaságot aztán hamarosan követte a császári helytartótanács parancsa is, amelynek alapján a zendülés vezetőit a balassagyarmati börtönbe zárták, a lakosságot pedig katonasággal kényszerítették arra, hogy a tavaszi munkákat az urasági és a jobbágyi földeken elvégezze. Az úrbéri szolgáltatások megtagadásának még a híre sem szivároghatott ki a községből, ezért minden portán katonát szállásoltak el, aki vigyázott, nehogy éjszaka megszökjék valaki a faluból. A korabeli jegyzőkönyv szerint ez nem is sikerült senkinek, kivéve Sznyi Mihály községi bírót aki „azóta” sem került elő. Mivel a parasztok háborúja még így sem szűnt meg azzal biztatták őket: elme-

hetnek a községből, ha egy évre előre elvégeznék minden robotot, s kifizetnek minden, az urasággal szemben fennálló adósságot. Erre természetesen senki sem volt képes.

A jobbágyság sorsát jól jellemző zelenei eseményekről, a jó 150 évvel ezelőtti lezajlott szívemarkoló drámáról Czinke Ferenc Munkácsy-díjas érdemes művész „Megtörtetés” címmel 18 nagyméretű lapból álló grafikai sorozatot készített. Ezen kezdetűl a végkifejletig követve ábrázolta a zendülés és leverésének történetét.

Cs. G.

Olaj, márvány

Új olajlelőhelyet nyitottak meg Jugoszláviában, a mokri vidéken. A Pannóniai-medencében, az ország északi részén, a kutatók az utóbbi nyolc év alatt 30 olaj- és gázlelőhelyet tártak fel. Ennek eredményeképpen Jugoszlávia 45 millió tonna „fekete aranyhoz” és 14 milliárd köbméter földgázhoz jutott.

A borszki rézolvasztó kombináthoz tartozó köfajtóban, ahol éppen csak megkezdődtek a feltáró munkák, a számítások szerint egy év alatt 250 ezer tonna rezet lehet kitermelni. A tartalékot 7 millió tonnára becsülik. Rézolvasztókat fedeztek fel nemrégiben Majdanpéken is.

Kitűnő minőségű márványlelőhelyre akadtak a macedón falu, Merzen-Oraovec közelében. Előzetes számítások szerint mintegy száz ezer köbméter fehér-szürke, szürke-rózsaszín, rózsaszín és sötét rózsaszín márványtomb alkotja a készletet.

Népünk hagyományvilágából

A kölcsönmunka

A falutól messze esik Pajor. Az odainduló tápai gazdának át kellett mennie a Tiszán. Nyáridőn komppal, télen, amikor beállt, szánkóval csúsztak át rajta. A jeget szármával és locsolással hízalták, olykor méteres vastagságúra. A nincstelenség, akiknek legfeljebb 1–2 hold bérletföldjük volt a Tápai-réten, gyalogszerrel mentek a közeli és távolabbi dűlőkbe. Kerékpár csak az 1920-as években került Tápéra.

A napszáma, felesmunkára igyekvők kapával a vállukon érkeztek a kompa. Régen átkelési díjat kellett fizetniük. A fizetéstől csak az ún. pajoros gazdák mentesültek, akiknek erről névre szóló igazolványuk volt. A kocsin levő névtáblájukra kiírhatták a pajorogratot, ami pajoros gazdát jelentett. Am Tápén soha sem korcsosodott el ez a képzelt rang anyira, hogy a tehetősebb réteg érezte volna a szegénysorúakkal. Ennek legszébb példáját valamikor a kompan figyelhettem meg. De az innszó oldalán is megvolt a szép szokás, hogy a gyalogosan földjére haldót megszólította a fogatos:

messze mégy é? Akár igen, akár nem, fölívta kocsiárára. A kompan csak intett a szemével a gazda, hogy „vonyakoggyatok fő, én is a Hátárra (tápai-lelei Hátárdűlő) mék”. Mások, akiket úton értek a fogatok, lassítottak és megkérték: „lépék kend fő. Ide mék csak a Kúttas. Nem baj, gyere, addig is beszélgessünk”. Az emberek ilyenemű szíves kapcsolata mindkettőjükre néve hasznos volt. A gazda leginkább a lovaival keresett. Márta János egykori fogadza mondta, hogy az ő földje végében sohasem tornyosodott a logané. Amíg a családja kapált, ő másnak szántott, ekézett, fuvarozott. Fogatnőküliek a két kezükkel segítették vissza, ún. gyalogmunkával a szántást és az ekézést is. Sokszor a családok olyan szoros kapcsolatba kerültek egymással, hogy szinte minden gazdasági munkát együtt végeztek. Ez az összefogás olyan helyen volt kedvező, ahol a fogatos gazdának nem, vagy csak 1–2 gyereke volt a sok föld megmunkálására.

Új feladatok az ifjúság nevelésében

Interjú Kiss Lajos vezérőrnaggyal, az MHSZ főtitkárával

1978-ban ünnepi megalakulásának 30. évfordulóját a Magyar Honvédelmi Szövetség. Az a szervezet, amely kezdetűl fogva kiemelkedő szerepet játszott fiataljaink hazafias, honvédelmi és sportnevelésében, sokrétű tevékenységével eredményesen segítette társadalmunk építését. Az évforduló alkalmából Kiss Lajos vezérőrnagy, a Magyar Honvédelmi Szövetség főtitkára kérdéseinkre válaszolt.

— A Magyar Honvédelmi Szövetség idén ünnepi megalakulásának 30. évfordulóját. Kérjük, tekintse át a szövetség harmincéves munkájának legfontosabb eredményeit!

— Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 100. évfordulóján alakult meg szövetségünk jogelődje: a Magyar Szabadságharcos Szövetség. Viharos, forradalmi időkben a szövetségünk az akkori forradalmi harc egyik szervezett ereje lett. Szövetségünk fejlődése történelmi út volt, sikerei és megtorpanásai egyek voltak a szocialista forradalom eredményeivel és megingásaival.

A társadalom fejlődésével párhuzamosan jelentkező és mind magasabb igényű honvédelmi célkitűzéseknek megfelelően a szövetség — bármilyen nevet viselt is — mindig alkalmas volt a hazafias honvédelmi nevelő, és sportfeladatok végrehajtására. Napjainkban 4787 klubban 188 ezer klubtag, valamint 16 és fél ezer pártoltag munkálkodik azon, hogy a szövetség előtt álló feladatokat a korábnál magasabb színvonalon és hatékonyabban oldhassuk meg.

— 1977 tavaszán „Edzett ifjúsággal” néven új, az egész magyar fiatalságot átfogó tömegtestnevelési mozgalom indult, amelyben

nagy feladat hárul a Magyar Honvédelmi Szövetségre is. Mennyiben jelentett a mozgalom megindítása változást a szövetség munkájában és hogyan értékeljük az indulás évét?

— Szövetségünk vezetői és aktivistái mindig is feladatuknak tekintették a fiatalok bevonását a különböző honvédelmi jellegű tömegsportversenyekbe. A Honvédelmi Kupa lövészversenyek és az Összetett Honvédelmi Versenyek fordulójában évről évre tízezrek vesznek részt. Az „Edzett ifjúsággal” mozgalom beindulása mégis új feladatok elé állította szövetségünket. Három fő területet említenék. Továbbra is feladatunknak tekintjük az említett tömegversenyek szervezését és lebonyolítását, természetesen munkálkodik azon, hogy az eddigieknél is nagyobb tömegeket vonjunk be a versenyekbe. Másik feladatunk a mozgalom egyéb sportágainak szervezéséhez és végrehajtásához nyújtott segítség más állami és tömegszervezeteknek; végül a társadalmi munka az új sportlétesítmények építéséhez, illetve felújításához.

Az indulás évében kezdeti sikereket értünk el, eredményeinket szerénynek tartjuk. A jövő feladatai között az egyik legfontosabb az „Edzett ifjúsággal” mozgalom mind szélesebb kibontakoztatása.

— A Magyar Honvédelmi Szövetségnek céljaiból és feladataiból adódóan sokrétű kapcsolatai vannak. Milyen a szövetség kapcsolata a társszervezetekkel, gondolunk elsősorban az oktatási, a sport-, a KISZ- és úttörőszervezetre?

— Szövetségünknek több mint egy tucat állami és tömegszervezettel van kapcsolata. Tevékenységünk összehangolására együttműködési megállapodásokban rögzítettük közös feladatainkat. Legutóbb az elmúlt év októberében újítottuk fel együttműködési megállapodásunkat az OTSH-val. Az aláírt okmány újabb munkaterületeket, feladatokat tűz ki a két szervezet elé.

A legszorosabb a kapcsolatunk az ifjúsági szervezetekkel és az oktatási intézményekkel. Az iskolákban kötelező jelleggel, tanterv szerint folyik a fiatalok honvédelmi oktatása. Ezért elsősorban az oktatási intézmények a felelősek, de talán nincs olyan iskola, amelynek munkáját ne segítené egy-egy MHSZ-klub. Aktivistáink segítenek az órák megtartásában, eszközöket bízunk a gyakorlatokhoz, segítséget nyújtanak a rajVERSENYEK megrendezéséhez, módszertani foglalkozásokat szerveznek, és tartanak az iskolákban honvédelmi ismereteket oktató tanároknak, szaköröknek.

A KISZ-szervezetekkel és úttörőcsapatokkal is széles skálájú együttműködés alakult ki. Klubjaink tevékeny részt vállalnak az Ifjú Garda és az Úttörő Garda tagjainak oktatásából, rendszeresen közös sportversenyeket és szellemi vetélkedőket rendeznek. Öröm számunkra, hogy együttműködésünkről, közös tevékenységünkről szólva mind szorosabb kapcsolatokról és mind több eredményről beszélhetünk.

— Az MHSZ sportági rendkívül eszközigenyesek, nagy anyagi háttérrel ki-

vánnak. Milyen lehetőségek vannak a szövetségnek, hogy a nehézségek ellenére is még több fiatal bevonjon az MHSZ-klubok munkájába?

— Való igaz: sportágaink jelentős technikai felszereltséget igényelnek. Hogy mégis fejlődjenek sportágaink, s hogy egyre több fiatal kapcsolódik be a klubok munkájába az annak köszönhető, hogy ha szűkösen is, de biztosítani tudjuk a szükséges eszközöket. Három forrást említhetünk. Az egyik a költségvetés, a másik a társadalmi támogatás, a harmadik pedig a saját bevétel. A másodikkal csak annyit: különböző állami szervek: tanácsok, vállalatok, üzemek és más intézmények vezetői látva a saját területükön működő MHSZ-klubok hasznos tevékenységét, az ott dolgozó fiatalok elismerése méltó munkáját, nemzetközileg is jelentős eredményeit, szívesen támogatják klubjainkat. Nem ritka, hogy egy-egy vállalat — sokszor több közösség — segíti a klubokat: tanácsok és nagyüzemek vásároltak már klubjaink számára vitorlázó repülőgépeket is. Említettem a saját bevételt: klubtagjaink szabad idejükben munkát vállalnak, a könnyűbúvárok például víz alatti berendezések karbantartására, javítására kötnek munkaszerződéseket. Ezek a bevételek természetesen végesek, így nem mondhatjuk azt, hogy korlátlan mértékben állnak rendelkezésünkre technikai eszközök. Anyagi, technikai körülményeink azonban egyre javulnak, s így mindinkább ki tudjuk elégíteni a fiatalok fokozódó igényeit.

— Milyen jelentős feladatok állnak előtt az MHSZ idén, mit várhatunk 1978-tól?

— A fejlődés megköveteli tőlünk, hogy ma többet és jobbat nyújtsunk, mint tegnap, és a jövőben ne elégedjünk meg azokkal az eredményekkel, amelyeket ma elértünk. Ez lesz a jellemző 1978-as esztendőre, ezen belül szövetségünk munkájára is. A honvédelmi törvényből adódóan mennyiségben és minőségben is megnövekedett feladatok várnak ránk a fiatalok általános és szakmai honvédelmi oktatásában, a tartalékosok önkéntes továbbképzésében, tájékoztató oktatásban, valamint a honvédelmi sportok fejlesztésében. Ezeket a feladatokat, mindenekelőtt a szövetség társadalmi alapjai, a klubok további szervezeti megerősítésével tudjuk megoldani. Jelentős javulást kell elérnünk azon a területen is, amelyet pártunk XI. kongresszusa úgy fogalmazott meg, hogy „... az ifjúság körében folyó eszmei-politikai nevelésben növelni kell a társadalom minden szervezetének, minden tagjának felelősségét, aktivitását”.

Ez a követelmény magasabb szintű, politikai munkát követel szövetségünk minden dolgozójától, társadalmi aktivistájától. Feladatunkat 1978-ban a párt megalakulásának 60. és szövetségünk létrejöttének 30. évfordulójának jegyében — ahol lehet, szocialista munkaverseny kibontakoztatásával — eredményesen kívánjuk megoldani. Szolgálva ezzel is a párt honvédelmi politikájának megvalósítását, népünk békés építőmunkájának védelmét.

M. A.